

21.2.2019

Valtiovarainministeriö
Kunta- ja aluehallinto-osasto

Lausuntopyyntö VM/35/03.01.01/2019

Valtioneuvoston asetus kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmästä

Pääministeri Juha Sipilän hallitus päätti puoliväliriihessä keväällä 2017 kolmesta kuntien talouteen liittyvästä kannustinjärjestelmästä, jotka liittyivät kuntien käyttötalouden menoihin, julkisen sektorin tilaohjelmaan sekä kuntien ja valtion digitalisaatioon. Valtiovarainministeriö käynnisti valmistelut kaikkia kolmea kannustinjärjestelmää koskien vuonna 2018, mutta asetukseksi valmistui vain kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmä.

Kannustinjärjestelmät uuteen valmisteluun ja rahoitus valtiosuusjärjestelmän ulkopuolelta

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus toteutti kesällä 2018 valmistuneen selvityksen, jonka tulosten mukaan digitalisaation kannustinjärjestelmän kaltaisten kannustinten toteuttamiseen liittyy merkittäviä riskejä erityisesti osaoptimointiin liittyen.

Kuntien digitalisaation edistämistä on tärkeää jatkaa myös tulevaisuudessa.

Kuitenkin nyt esitetyllä tavalla toteutettu digitalisaation kannustinavustus tulee jäädä yksivuotiseksi ja koko kuntatalouteen liittyvä kannustinkokonaisuus (ml. digikannustin) tulee palauttaa virkamiesvalmisteluun.

Kannustinjärjestelmäkokonaisuuden jatkosta vuoden 2019 jälkeen tulee linjata hallitusohjelmassa ja se tulee sisällyttää osaksi laajempaa kuntien rahoitus- ja valtiosuusjärjestelmän uudistamista.

Digitalisaatioavustuksen määräraha (30 miljoonaa euroa) on vuonna 2019 vähennetty kuntien peruspalvelujen valtiosuusjärjestelmästä. Täten kaikki kunnat osallistuvat avustuksen rahoittamiseen asukaskohtaisesti yhtä suurella osuudella, -5,47 €/asukas.

Kannustinjärjestelmien ml. digikannustimen rahoitusta ei saa vähentää kuntien perusrahoituksesta, kuntien lakisääteisistä valtiosuuksista.

Kannustinjärjestelmien rahoituksen tulee tulla valtiosuusjärjestelmän ulkopuolelta.

Kuntien yhteiset, laajan vaikuttavuuden avoimet hankkeet ja digitalisaatio keskiöön

On tärkeää, että digitalisaatioavustuksia myönnettäessä priorisoidaan kuntien yhteishankkeita. Lisäksi avustus tulisi myöntää erityisesti sellaisille kuntien yhteishankkeille, joilla on mahdollisimman laaja vaikuttavuus koko kuntakenttään ja yleistä merkitystä kuntien kannalta. Laajan vaikuttavuuden lisäämiseksi tulee suosia avointa lähdekoodia tai muita avoimia kehittämisvälineitä käyttäviä hankkeita.

Hakuilmoituksessa ja avustuksia myönnettäessä tulee varmistua siitä, että avustus - ei vain kannusta kuntia yhteisten ICT-kehittämishankkeiden toteuttamiseen - vaan edistää nimenomaan digitalisaatiota kunnissa. Hakemuksessa voitaisiin esim. edellyttää suunnitelmaa tai kuvausta siitä, miten digitalisaation toteutumista ts. toiminnan muuttamista ICT-ratkaisujen avulla on tarkoitus seurata ja arvioida.

Valtionavustuksen myöntämisen yleisiksi edellytyksiksi esitetään kahta vaihtoehtoista tapaa 1 tai 2.

Vaihtoehdon valinnassa tärkeää on, että avustuksella voidaan tukea myös tarkkarajaisien teemojen ulkopuolisia, ajankohtaisia ja kuntien tärkeiksi arvioimia hankkeita.

Vaihtoehdon valinnasta riippumatta tärkeää on, että kuntien ehdotukset haun teemoiksi otetaan huomioon ja valtionavustukseen myöntämiseen liittyvät hallinnolliset kustannukset kunnissa ja avustusta hallinnoivassa ministeriössä ovat kohtuulliset suhteessa monivaiheisesta hausta saavutettaviin hyötyihin.

Valtionavustuksen enimmäismäärä 85 % kustannuksista on riittävä

Esityksen mukaan myönnettävän valtionavustuksen enimmäismäärä voisi olla enintään 85 prosenttia hankkeen valtionavustukseen oikeuttavista kustannuksista.

On hyvä, että myönnettävän valtionavustuksen enimmäismäärä on jopa 85 prosenttia hankkeen kustannuksista, jotta omarahoitusosuus ei muodosta kynnystä avustuksen hakemiseen, ja avustus aidosti kannustaa kuntia toteuttamaan digitalisaatiota edistäviä hankkeita.

On hyvä, että myös suunnittelu voi sisältyä avustettaviin kehittämishankkeisiin.

Avustukseen oikeuttaviksi kustannuksiksi esitetään mm. hankkeesta aiheutuvia toimitilojen vuokria. Esityksen mukaan kunnan pysyviä tila- tai vuokratuloja ei kuitenkaan voisi sisällyttää avustukseen oikeuttaviin kustannuksiin. Käytännössä kuntien hallinnollisiin yleiskuluihin kuitenkin usein sisällytetään myös laskennallinen osuus tila-, ICT- ym. kustannuksista. Täten kunnan pysyvien tila- tai vuokratulojen kustannusten erottaminen voi olla kunnissa hankalaa.

SUOMEN KUNTALIITTO

Tommi Karttaavi
johtaja, tietoyhteiskunta-asiat